

การประเมินผลกระทบที่มีต่อมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์ (Economic Value Added : EVA)

ขององค์กรจากพัฒนาการของธุรกิจโทรคมนาคมไทย

กรณีศึกษา : บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน)

โดย

จิรวัดน์ หงสกุล

งานวิจัยเฉพาะเรื่องนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ)

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ. 2550

การประเมินผลกระทบที่มีต่อมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์ (Economic Value Added : EVA)

ขององค์กรจากพัฒนาการของธุรกิจโทรคมนาคมไทย

กรณีศึกษา : บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน)

โดย

จิรวัดน์ หงสกุล

งานวิจัยเฉพาะเรื่องนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ)

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ. 2550

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะเศรษฐศาสตร์

งานวิจัยเฉพาะเรื่อง

ของ

นายจิรวุฒิ หงสกุล

เรื่อง

การประเมินผลกระทบที่มีต่อมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์ (Economic Value Added : EVA)

ขององค์กรจากพัฒนาการของธุรกิจโทรคมนาคมไทย

กรณีศึกษา : บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน)

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ)

เมื่อ วันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2550

อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยเฉพาะเรื่อง

(อาจารย์ ดร.ธเนศ เมฆจำเริญ)

กรรมการงานวิจัยเฉพาะเรื่อง

(รองศาสตราจารย์ ดร.พิชิต ลิขิตกิจสมบูรณ์)

คณบดี

(รองศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ พัวพงศกร)

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “การประเมินผลกระทบที่มีต่อมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์ (Economic Value Added : EVA) ขององค์กรจากพัฒนาการของธุรกิจโทรคมนาคมไทย กรณีศึกษา : บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน)” นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการของธุรกิจโทรคมนาคมของประเทศไทย และวิเคราะห์ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างตลาดโทรคมนาคม นโยบายของภาครัฐ รวมถึงการออกหลักเกณฑ์ขององค์กรกำกับดูแลธุรกิจโทรคมนาคมที่มีต่อ บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) โดยนำแนวคิด Economic Value Added (EVA) มาใช้ประเมินผลกระทบจากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปของธุรกิจโทรคมนาคมที่มีต่อบริษัทฯ ซึ่งการประเมินผลกระทบจะทำได้โดยการคำนวณหามูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์ แบ่งวิธีการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน

1) การศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive Approach) เป็นการศึกษานโยบายภาครัฐ หลักเกณฑ์ ของ คณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กทช.) และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างตลาด จากแผนการดำเนินงานของบริษัทฯ การดำเนินงานของ กทช. และนโยบายที่ออกโดยรัฐบาลในช่วงที่ผ่านมา

2) การศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Approach) เป็นการนำแนวคิด Economic Value Added : EVA มาใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินผลกระทบที่มีต่อองค์กร

จากการศึกษาสรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

1) ผลงาน EVA ของ บมจ. ทีโอที ระหว่างปี 2547 - 2549 มีผลงานติดลบเพิ่มขึ้นทุกปี แตกต่างจากผลงาน EVA ในช่วงปี 2544 - 2546 ที่มีผลงานติดลบลดลงทุกปี เนื่องจากผลกระทบจากการแข่งขันที่รุนแรงขึ้นทำให้รายได้ของบริษัทลดลงตามลำดับ ประกอบการเป็นองค์กรของรัฐทำให้มีการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่ซ้ำ โดย บมจ. ทีโอที มีผลงาน EVA ระหว่างปี 2547 - 2549 ติดลบเฉลี่ยปีละประมาณ 15,000 ล้านบาท และมีแนวโน้มติดลบเพิ่มขึ้น เนื่องจาก บมจ. ทีโอที มีทุนทรัพย์สูงถึงประมาณ 130,000 ล้านบาท ซึ่งมีต้นทุนค่าเสียโอกาสเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณร้อยละ 10 ดังนั้นหากจะต้องทำให้ EVA ของ บมจ. ทีโอที มีค่าเป็นบวก บมจ. ทีโอที จะต้องหารายได้จากการดำเนินงานหลังหักภาษี (NOPAT) ให้ได้มากกว่าประมาณ 13,000 ล้านบาท ซึ่ง ในปี 2547 บมจ. ทีโอที มี NOPAT เพียงพันกว่าล้านบาทเท่านั้น ยิ่งไปกว่านั้นในปี 2548 และ 2549 แค่ NOPAT ก็ติดลบสูงถึงประมาณ 3,000 ล้านบาท

2) บมจ. ทีโอที ไม่เพียงหารายได้ได้ไม่คุ้มค่านต้นทุนค่าเสียโอกาสของทุนทรัพย์ที่มีอยู่แล้ว แต่แค่ผลประโยชน์ของบริษัทเอง ตั้งแต่ปี 2548 ก็ประสบภาวะขาดทุนอยู่แล้ว จึงจำเป็นต้องเร่งหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อให้องค์กรสามารถอยู่ได้

3) การพิจารณา EVA จะไม่รวมสินทรัพย์จากการรับโอนจากสัมปทานเนื่องจากการโอนสินทรัพย์ให้ บมจ. ทีโอที เมื่อบริษัทเอกชนคู่สัญญาสร้างเสร็จตามสัญญาร่วมการงานแบบ (Build Transfer Operate - BTO) เนื่องจากเป็นเพียงการโอนกรรมสิทธิ์ให้เป็นของ บมจ. ทีโอที แต่สิทธิการใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์นั้นยังคงเป็นของเอกชนตราบจนกระทั่งสิ้นสุดระยะเวลาสัมปทาน ดังนั้น บมจ. ทีโอที จึงไม่สามารถใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์ดังกล่าวได้

4) สำหรับสินทรัพย์ที่ บมจ. ทีโอที สามารถนำไปบริหารจัดการเพื่อก่อให้เกิดรายได้จะมีมูลค่าเฉลี่ยประมาณ 130,000 ล้านบาท อย่างไรก็ตามสินทรัพย์ที่ บมจ. ทีโอที มีส่วนหนึ่งเป็นการลงทุนเชิงสังคมที่ไม่ได้คำนึงถึงความคุ้มค่าในเชิงธุรกิจ แต่เป็นการพิจารณาผลตอบแทนในรูปของ Economic Internal Rate of Return (EIRR) เนื่องจากเป็นโครงการเชิงสังคมตามภารกิจของรัฐวิสาหกิจ เช่น โครงการโทรศัพท์ทางไกลชนบทที่เพิ่มโอกาสให้การประชาชนที่อยู่ห่างไกล โครงการส่งเสริมการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมที่ทำให้เยาวชนที่ด้อยโอกาสได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ กว่า 11,000 โรงเรียนทั่วประเทศ โครงการ TOT IT School ซึ่งมอบห้องเรียนสารสนเทศ กว่า 35 โรงเรียนในทุกภาคของประเทศ เป็นต้น จึงส่งผลให้สินทรัพย์เหล่านี้ไม่สามารถสร้างรายได้ได้คุ้มค่าต้นทุนเงินลงทุนที่ลงไป เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ EVA ของ บมจ. ทีโอที ต่ำกว่าที่ควรจะเป็น

5) บมจ. ทีโอที เริ่มมี NOPAT ติดลบตั้งแต่ 2548 เนื่องจากรายได้หลักของจากการให้บริการโทรคมนาคม ได้แก่ บริการโทรศัพท์บ้าน คิดเป็นร้อยละ 57.3 ของรายได้รวม ซึ่งรายได้ดังกล่าวมีแนวโน้มลดลงโดยตลอดจากภาวะการแข่งขัน และบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ซึ่งเป็นบริการทดแทนที่เติบโตอย่างรวดเร็วเนื่องจากมีความสะดวกในการใช้งานมากกว่า ประกอบกับโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่มีการแข่งขันทางด้านราคาที่รุนแรงมากทำให้ผู้บริโภคปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้งานโทรศัพท์จากโทรศัพท์บ้านเป็นโทรศัพท์เคลื่อนที่ ซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นปกติทั่วโลก นอกจากรายได้หลักของ บมจ. ทีโอที จะลดลงแล้ว ด้านค่าใช้จ่าย บมจ. ทีโอที มีค่าใช้จ่ายบุคลากรสูงถึงร้อยละ 30 ของค่าใช้จ่ายรวม ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายคงที่ที่เพิ่มขึ้นทุกปี และบริหารจัดการยากเนื่องจากเป็นข้อจำกัดของรัฐวิสาหกิจ

6) ในปี 2547 - 2549 บมจ. ทีโอที มีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) และอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) ลดลงซึ่งก็สอดคล้องกับทิศทางของค่า EVA ที่ลดลงเช่นเดียวกัน และสาเหตุที่ EVA ติดลบในขณะที่ ROA และ ROE ของ บมจ. ทีโอที เป็นบวกนั้นเนื่องจากในการคำนวณ ROA และ ROE จะใช้กำไรสุทธิที่รวมรายได้จากสัมปทานไว้ด้วย จึงทำให้ บมจ. ทีโอที มีกำไรสุทธิ นอกจากนี้ EVA ยังหักด้วยต้นทุนค่าเสียโอกาสของเงินทุนอีกมากกว่า 10,000 ล้านบาท ต่อปี

7) ในปี 2549 ROA และ ROE ของ บมจ. ทีโอที เปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของธุรกิจประเภทเดียวกันจะมีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยของอุตสาหกรรมในประเทศไทยที่มีค่าติดลบเนื่องจาก ROA และ ROE ของ บมจ. ทีโอที รวมรายได้จากสัมปทานเข้าไปเป็นรายได้ของ บมจ. ทีโอที ในการคำนวณ ROA และ ROE ดังกล่าวด้วย ดังนั้นหากจะเปรียบเทียบให้ถูกต้องก็ควรหักรายได้จากสัมปทานออก และเมื่อหักรายได้จากสัมปทานออก ROA และ ROE ของ บมจ. ทีโอที จะติดลบและมีค่าใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยของอุตสาหกรรมในประเทศไทย ซึ่งก็สอดคล้องกับสภาพตลาดของธุรกิจโทรศัพท์บ้านที่อยู่ในแนวโน้มขาลง สำหรับค่า ROA และ ROE ของธุรกิจโทรคมนาคมในต่างประเทศ ได้แก่ Telecom Malaysia (มาเลเซีย) Singtel (สิงคโปร์) และ Telkom (อินโดนีเซีย) จะมีค่าสูงกว่า บมจ.ทีโอที อย่างมาก เนื่องจากให้บริการทั้งโทรศัพท์เคลื่อนที่ และโทรศัพท์บ้าน

8) ภาษีสรรพสามิตธุรกิจโทรคมนาคมที่อนุญาตให้เอกชนหักออกจากรายได้จากการร่วมการงานที่ต้องส่งให้ บมจ. ทีโอที ไม่มีผลกระทบต่อ EVA ของ บมจ. ทีโอที เนื่องจากการคิดมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์ของ บมจ. ทีโอที เราจะพิจารณาเฉพาะรายได้จากการดำเนินงานของ บมจ. ทีโอที เอง ดังนั้นการลดลงของรายได้จากการร่วมการงานดังกล่าวจะไม่กระทบต่อมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์ของ บมจ. ทีโอที แต่จะกระทบกำไรสุทธิของ บมจ. ทีโอที และอัตราส่วนทางการเงินอื่นๆ ของ บมจ. ทีโอที เช่น ROA ROE และ Profit Margin เป็นต้น

9) ค่าธรรมเนียม กทช. มีผลกระทบต่อ EVA ของ บมจ. ทีโอที เนื่องจากค่าธรรมเนียม กทช. ดังกล่าว เป็นค่าใช้จ่ายของ บมจ. ทีโอที ดังนั้นจะกระทบกับ NOPAT ของ บมจ. ทีโอที โดยทำให้ NOPAT และ EVA ของ บมจ. ทีโอที ในปี 2548 และ 2549 ลดลงจำนวน 843.8 ล้านบาท และ 1,618 ล้านบาท ตามลำดับ

10) หลักเกณฑ์ Interconnection Charge ของ กทช. มีผลกระทบต่อ EVA ของ บมจ. ทีโอที ตั้งแต่ เอกชน ไม่จ่าย Access Charge ให้ บมจ. ทีโอที โดยจะทำให้ในปี 2550 บมจ. ทีโอที ไม่มีรายได้ค่า Access Charge จำนวน 13,754 ซึ่งจะส่งผลให้ในปี 2550 บมจ. ทีโอที จะมี EVA ติดลบสูงถึง 29,380.35 ล้านบาท ติดลบเพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2549 เท่ากับ 13,601.46 ล้านบาท หรือลดลงร้อยละ 86.20

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเฉพาะเรื่อง “การประเมินผลกระทบที่มีต่อมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์ (Economic Value Added : EVA) ขององค์กรจากพัฒนาการของธุรกิจโทรคมนาคมไทย กรณีศึกษา : บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน)” สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลือจากบุคคลหลายท่าน ซึ่งผู้เขียนขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อ.ดร.ธเนศ เมฆจำเริญ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าให้คำปรึกษาและแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขงานวิจัยเฉพาะเรื่องฉบับนี้มาโดยตลอด และกรรมการคือ รศ.ดร.พิชิต ลิขิตกิจสมบูรณ์ ที่กรุณาสละเวลาให้คำปรึกษาและแนะนำทำให้งานวิจัยเฉพาะเรื่องฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อยและมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ผู้เขียนขอขอบพระคุณ หัวหน้าสายงาน และครอบครัวของผู้เขียนที่ให้การสนับสนุนและกำลังใจในการจัดทำงานวิจัยเฉพาะเรื่องฉบับนี้มาโดยตลอด

ผู้เขียนขอขอบพระคุณทุกๆ ท่าน ที่กล่าวมาข้างต้น ณ ที่นี้ หากงานวิจัยเฉพาะเรื่องฉบับนี้มีข้อผิดพลาดประการใด ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนเท่านั้น

จิรวัดณ์ หงสกุล

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ. 2550